

Hof stelt Shell aansprakelijk voor de milieuschade door olielek in Nigeria

Bert van Dijk
Amsterdam

De Nigeriaanse dochter van olie- en gasmultinational Shell is aansprakelijk voor de schade door een aantal grote olie lekkages die tussen 2004 en 2007 in twee dorpen in Nigeria hebben plaatsgevonden. Dat heeft het Gerechtshof in Den Haag gisteren in hoger beroep bepaald.

De uitspraak betekent dat de dochtermaatschappij van Shell een schadevergoeding zal moeten betalen aan boeren in Nigeria. De hoogte daarvan wordt later vastgesteld in een afzonderlijke schadeprocedure.

‘Dit is een behoorlijke dreun voor Shell’, zegt Cees van Dam, hoogleraar onderneming en mensenrechten aan de Rotterdam School of Management. ‘Shell heeft altijd heel makkelijk geroepen “sabotage”, maar heeft dat hier niet hard kunnen maken. Het bedrijf heeft daarvoor ook gevraagde informatie niet overhandigd.’

‘Na jarenlang procederen is er eindelijk gerechtigheid voor veel van mijn cliënten, alleen de zaak in Ikot Ada Udo loopt nog door. Niet alleen is Shell aansprakelijk voor de olie vervuiling en krijgen mijn cliënten waar ze recht op hebben, ook bewijst deze zaak dat onze bedrijven zich verantwoordelijk moeten gedragen in het buitenland’, aldus Channa Samkalden, de advocaat van de Nigeriaanse boeren en Milieudefensie.

Shell Nigeria heeft volgens het Gerechtshof niet buiten redelijke twijfel kunnen aantonen dat de lekkages door sabotage zijn veroorzaakt. Weliswaar is sabotage de waarschijnlijke hypothese, maar het bedrijf kan dat niet onomstotelijk bewijzen, zo oordeelt het Hof. Het Gerechtshof heeft drie deskundigen onderzoek laten doen naar de lekkages. Vanwege de veiligheidssituatie in Nigeria hebben deze experts niet ter plekke kunnen kijken en hebben ze onderzoek moeten doen aan de hand van documenten die aan hen zijn verstrekt.

Het Gerechtshof oordeelde ook dat Shell niet goed heeft gereageerd op de lekkages. Het bedrijf had geen lekdetectiesysteem geïnstalleerd, waardoor het bedrijf, vanwege de moeilijke toegang tot de pijpleiding, te laat reageerde. Dat

Advocaat Channa Samkalden en Milieudefensie-directeur Donald Pols vieren de uitspraak.

FOTO: MARTEN VAN DIJL/ANP

het bedrijf geen lekdetectiesysteem had en tot op de dag van vandaag niet heeft, is volgens het Hof een onrechtmatige daad.

Shell moet nu alsnog zo'n lekdetectiesysteem installeren, zo beveelt het Hof, dat oordeelt dat op het moederbedrijf Shell een zorgplicht rust. Omdat de dochter heeft nagelaten zo'n systeem te installeren, wordt de moedermaatschappij een bevel opgelegd om ervoor te zorgen dat dat systeem er komt.

Volgens Van Dam is die specifieke uitspraak van het Hof bijzonder omdat het de eerste keer is dat een hoofdkantoor zo verantwoordelijk wordt gehouden voor een dochtermaatschappij. ‘Het is daarmee ook een principiële uitspraak.

De uitspraak wordt gezien als een principiële stap en een doorbraak voor de slachtoffers

Bedrijven kunnen zich niet meer achter de concernstructuur verschuilen als er bij een dochterbedrijf iets misgaat. Dat betekent een belangrijke verhoging van het aansprakelijkheidsrisico.’

Nicola Jägers, hoogleraar internationale mensenrechten aan Tilburg Universiteit, noemt de uitspraak een ‘doorbraak’ voor slachtoffers. ‘Er wordt al heel lang geprobeerd hoofdkantoren van multinationals aansprakelijk te stellen voor misstanden bij dochtermaatschappijen in andere landen. Vaak lukt dat niet en soms loopt dat uit op een schikking, maar nu is er echt een doorbraak.’

Of deze uitspraak veel nieuwe zaken tegen multinationals zal opleveren is nog de vraag. ‘Er wordt wel een belangrijke deur opengezet. Voor eisers biedt het zeker mogelijkheden, maar je hebt heel veel geld en een lange adem nodig om tegen multinationals een zaak te voeren’, aldus Van Dam.

Milieudefensie spande in 2008 namens vier Nigeriaanse boeren de rechts-

zaak aan tegen Shell. Shell heeft aansprakelijkheid altijd van de hand gewezen. De lekkages zijn volgens het bedrijf veroorzaakt door sabotage. ‘We denken nog steeds dat de lekkages zijn veroorzaakt door sabotage’, zo liet Shell Nigeria gisteren weten in een schriftelijke reactie.

‘We zijn daarom teleurgesteld dat het Gerechtshof anders oordeelt over de oorzaak van de lekkages en over de aansprakelijkheid van Shell Nigeria.’ Sabotage, oliediefstal en illegale raffinage zijn volgens het bedrijf grote uitdagingen in de Niger Delta. In 2019 zou ongeveer 95% van alle lekkages bij Shell Nigeria het gevolg zijn van criminele acties.

Het Hof oordeelde dat bij een olie lekkage in een derde dorp in Nigeria wel is vastgesteld dat er sprake is van sabotage. Dat sluit niet uit dat Shell aansprakelijk is voor onzorgvuldig handelen. Die mogelijkheid gaat het Hof nog onderzoeken. ‘Of dat betekent dat Shell niet schuldig is, valt nog te bezien’, aldus het Hof. De zaak gaat op dit punt nog door.